

Därigenom undwikes det skadeliga sättet, med linflåds-twått igenom klappande; emedan där i Landet intet klappråd finnes, och om de där funnits, hade de längesedan warit förbudne.

Sådan ormbunke-aska brukas jämnwål uti Glas-bruken och wid lärfts-blekerierne. Wårdet af wål bär-gat och torfat ormbunke-grås, är alltid dubbelt emot det bästa Hö, och finnes ej så stor myckenhet där af, som icke mera åstundas.

Uppå sådane slags Twålbollar af Ormbunke-aska är prof giordt, och in för Kongl. Academien upwist.

Anmärkning af öfwer Amaryllis den Sköna,

af

CARL LINNÆUS,

Prof. Botan.

I.

Sedan denna wårt kom uti Upsala Academie Trågård at utslå med blomma förleden April, innerwarande år, som så mycket mig är witterligit, är den alraförsta gång man hånnes blomma i Swerige sedt, ty har jag tyckt wara tilbörligit hånne nogare beskriwa, emedan ingen blomma ännu, Botanisterne besant, har sådt så hög couleur och lysande glans som denne sköna Amaryllis.

2. Namnen, som Botanici på wiße tider gifwit denne.

Amaryllis, *lpatha uniflora*, *corolla inæquali*, *genitalibus declinatis*. *Hort. Clif.* 135.

Roy. Leid. 36.

Lilio

Lilio Narcissus jacobæus, flore sangvineo nutante.

Dill. elth. 195. t. 162. f. 196.

latifolius indicus, rubro flore.

Moris. hist. 2. p. 366. f. 4. t. 10. f. 31.

Pluck. alm. 219.

Tournef. inst. 385.

Plum. spec. 8.

Barrer. æquinoct. 68.

indicus ruber monanthos jacobæus.

Robin. hort. t. 21.

Bry. floril. t. 16.

Merian. floril. t. 16.

Parck. parad. 69. t. 71. f. 3.

totus ruber. *Bauh. pin. 49.*

Rudb. elys. 2. p. 45. f. 1.

dictus, flore sangvineo. *Swert. floril. 28.*

rubro flore clusii - *Lob. adv. 2. p. 488.*

latifolius indicus, rubro flore.

Clus. hist. 1. p. 157.

Bry. floril. t. 59.

Merian. floril. t. 59.

Lilium. Indicum, narcissinis foliis, monanthos rubrum. *Herm. Lugdb. 374.*

Mexicanis. Azcal Xochitl ex Tavare apud Clusium.

Belgis. Sweefie Leli. ex Hortulanis.

Svecis. Skönhets Amaryllen. vocari possët.

Indianiff Narcis helt rød. *Rudb. elys. 2. p. 45.*

Jacobs Narcis den större med hõgrød blomma.

ibid. 87.

3. Beskrifning p i wårten år at

Roten år en løfwært med hinna utom hinna (bulbosa tunicata) rundastig.

Bladen.

Bladen komma alla utur roten, alla like en Narcis, en tvårfinger breda, slåta, utanpå något fullroge, på inra sidan mer utgrafne, trubbiga med 12 à 16 genomskinliga, annors knapt synliga reffor, uppvurme (distiche) af roten, då de blad som ligga emellan de andre, äro de senare.

Stielken (Scapus) quarters hög, uprätt, rund, något litet hopframmat, och nästan på sidorne litet kantig, slå, bar, iholia, på grönt stötande, rödlett.

Balgen. (Spatha) slutar stielken, en två finger bred, 4 tvårfinger lång, reffad, rödaktig, spizig, springandes i tu med spizen, hållandes en blomma.

Blomskäftet. (Pedunculus) två tum lång, eller så lång som balgen til dess öppning, smalare än stielken.

Blomman är en enda, lutande aldeles åt sidan, högröd glänsande mot solen, som woro hon aldeles förghld

Ämnet (Germen) är grönt, rundt, något litet på 3 sidor hopframmat.

Kronan (Corolla) af 6 Kronblad. (Petala), fäste ofwan på ämnet, mörkröd, wid fästet bleka: hwart Kronblad är Lancet likt; de 3 yttre Kronblad äro dubbelt bredare än de 3 inre, mot spizen tiöfware, innantil wid spizen med en liten hwit luden strimma, hwilken hopfästat Kronbladen förr än de utslago, wid fästet med några bleka genomskinliga strimnor; De 3 inre Kronblad äro och Lancet like, men dubbelt smalare; wid fästet bleka med en lius strimma. Det öfwersta Kronbladet stiger rätt up, böjer sig tillbaka til en hel Cirkel. De 2 andre Kronbladen stå på sidens böge åt sidorne tillbaka, äfwen til en half Cirkel; De 3 nederste Kronbladen nedböge,

de, sluta sig tillsammans uti en Canal, med sin bräm (Limbus) utsparrande såsom en Golsfåder, görandes en Låpp fördelt i 3 lifa stocken.

Honungsfållan (Nectarium) blifwer af någre små gröna fiäll wid fästet af ståndarne, inom de 3 nedbögte Kronbladen.

Ståndarne (Stamina) bestå af 6 mörkbruna nedbögte strängar (Filamenta), som ligga tillsammans framade af de 3 nedbögte Kronbladen; desse strängar bögas något upåt mot sina spikar. Knapparne äro äfwen 6 mörkröde, som sön- derspricka och gifwa från sig et gult miöl.

Stiftet (Stylus Pistilli) är trådlikt, något tiöckare och längre än ståndarne, purpurfärgadt.

Märket (Stigma) är tre-floft med runda, utsparrande och innantill ludne delar.

Fröhuset (Pericarpium) är en Skåfrukt (Capsula) som är ägglik, fördelt i 3 rum och öppnas med 3 dörrar.

Fröen äro många rundaktige.

4. Hemvistet eller Landskapet där denna wildt växer är ej Ostindien, som Swertius förmenar och förmått C. Bouhinus och Rudbeckarne at tro, utan Västindien och där Mexico, ty Tawar fick sina lökar ifrån Söder America; och Plumier samt Barrere, som bägge rest endast i Söder America hafwa bägge sedt denna blomma där wildt växande.

5. Historien om kunskapen af denna växt i Europa är, 1593. Simon de Tawar en Doctor i Sewilla fick några lökar af et skepp som kom ifrån Södra America, af hvilka han skänkte några til sina vänner, några planterade i sin Trädgård, de där gifwo blommor

blomma, dem han beskref och året därpå följande sände til Clusius med Cataloguen på sin Trågård och beskrifningen öfver detta blomster.

1593. *Bernhard. Paludanus* som fåt lökar af Tovare, dref dem til blomma, torkade up en blomma, den han samma år skickade til Clusius.

1593. *Grefwe Aremberg* som äfven fick lökar af Tovare, de där uti hans Trågård slogo i blomma, lät afrita dem med egna färgor och skickade Figuren til Clusius.

1601. *Carl Clusius* den största Botanisten på sin tid, utgaf detta år sin *Historia plantarum*, där han framställer denna växt med en beskrifning, den han sielf giordt efter Paludani torkade och inlagde blomma, därjemte sätter Tovars egen beskrifning, som är långt nogare giordt efter en lefwande blomma; Gref Arembergs figur utan färgor lägger han därtill. Samma Clusius uti den andra Boken kallad *Curæ posteriores*, som kom lå ngt sedermera ut, har en Figur, nog förbättrad.

1605. *Lobelius* utgaf den andra delen af sina *adversaria* i Antwerpen, i hvilken Bok han framställer en bättre Figur, giordt efter en ritning, som han fåt ifrån Paris; men sielfwa beskrifningen syns at han giordt efter Figuren.

1608. *Robinus* Han var Intendent öfver Botaniska Trågården i Paris, gaf ut Figuren långt rättigare och i rätt storlek.

1612. *Eman. Swertius* gaf i sit florilegio en annau figur, som mycket lifnar Clusii, men förderfwad, ty hon håller allenast 5. ståndare ock ingen stift.

1616. *De Bry* i Frankfurt gaf ut et florilegium, i hwilket han Tab. 16. sätter Robini figur, ock Tab. 59. Swertii figur.

1623. *Casp. Bauhinus* har uti sin Pinax endast några namn.

1629. *Parkinson* en Apothekare i London har i sit Paradiso, Clusii beskrifning ock Robini figur.

1633. *Johnson* gaf ut Gerhardum emaculatum, där han lånar beskrifningen af Clusii historia, ock Figuren af des curis posterioribus.

1633. *Anonymus* som utgaf Theatrum floræ, har Pag. 6. en tåmmelig god Figur.

1641. *Matth. Merian* en Bockförare i Frankfurt, gaf ut de Brys florilegium med des båge Figurer.

1650. *Joh. Bauhinus* uti sin stora Historia, har beskrifningen giord efter både Clusium ock Lobellium, men Figuren af Clusii historia.

1680. *Morison* uti sin stora historia plantarum, har Clusii beskrifning ock Swertii figur.

1686. *Rajus* uti den stora historia plantarum, har copierat Clusii beskrifning.

1701 *Rudbeckerne* i andra Tomen af campis Elysiis hafwa afscopierat Swertii figur pag. 45. ocf Robini pag. 89.

1714. *Ant. Jussieu* utgaf *Borrelieri* observationes, der figuren på denna wårt år lånt af Anonymi Theatro floræ.

1732. *Dillenius* uti Horto Elthamensi, har en god beskriifning med wacker figur, men af en monstreux wårt, som på en stielka gifwit 2. blommor.

1737. Jag uti Horto Cliffortiano utgaf på denna wårt des rätta nomen specificum, efter en blomma, som jag såg uti Clifforts Trågård.

1742. April 12. Blomstrade denna Lök uti Upsala Academie Trågård, den jag dagen därpå wisade för alla Professorer, ocf den 23 April. med denna Wårts demonstrerande gjorde begynnelse för den studerande Ungdomen i Upsala til mina publique Botaniske föreläsningar.

Denna wårt hafwom wi här bekommit utur Cliffordiska Trågården, Cliffort ifrån Hamburg af en Trågårdsmästare, ocf Trågårdsmästaren ifrån Sprekellon i Hamburg.

Så at denne Wårt nu kan blifwa en prydnad för de Swånske Trågårdar.

Non quæri indignum transæquora transque remotos.

Indorum fines & nostris floribus addi.

Rapin. 29.

6. *Figurerne* äro altså:

1. *Clusii* i des *Historia* den Joh. Bauhinus uptagit.
2. *Clusii* i des *curis posterioribus*, den Gerhardus hafwer.
3. *Lobelii* adv. alt.
4. *Robini*, sedan de Bry, Merian, Parkinson, Rudbeck.
5. *Swertii* sedermera Morison och Rudbeck.
6. *Anonymi* in *Theatro floræ*, sedermera Barrelier.
7. *Dillenii*.
8. Wår har Tab. VI. där han wises både framför och på sidos.

7. *Namnens* härkomst på denna ört:

Narcissus har hon blifwit kallad, af likhet med de allmänne *Narcisser*, fast blomman är helt olif.

Lilio Narcissus, såsom blomman skulle wara lik en *Lilia* til Figuren, men roten lik en *Narciss*.

Jacobeus flos, af Sanct Jacobs Ridderorden som i Spanien 1320 inrättades, hwars teken at bära på klädderne, war et rött kors, stådt som en lilja, hwilket denna blomma aldeles liknar.

Sweetie Leli eller Swånska Liljan, kalla Hollånske Trågårdar

gårdsmästare denna wårt, hwartil jag ingen orsak wet; mig tycks hon borde snarare kallas Franska Liljan, emedan hon de Lillier Frankoserna hafwa uti sit Rikswapn aldeles liknar.

Amaryllis kallades Virgilii sköna, äfwen ock Roms fågring mystice; hwaras denna Metaphoriskt fådt sit namn.

8. Märkwärdigt uti denne år:

Blommans skapnad som lutar, ståndarne hopkramas åt stiftet, öfre Kronbladen sparra tillbaka, de undre hopböge, utwidga sig at stå emot wädret, på det miölet må komma ifrån knapparne til märket ock således föecunderas.

Men blommans färg är den alldramärkwärdigaste, som är högröd, men då solen skin, ser aldeles förgylt ut, eller såsom et sammet med Brocads botn oförlifnelig präktigt glängande, at ingen blomma i werlden bekant, med denna på något sätt kan förlifnas uti gläng ock fågring, som dock så fort warar, at han på 3 à 4 dagar försvinner med hela blomman.

9. Figuren Tab. VI. förklarar.

a. Rötten.

b. Bladen.

c. Stielen.

d. Bälgen.

e. Himnet.

f. Siversta Kronbladet.

gg. Sides Kronbladen.

h. h. h. Medbögde Kronbladen.

i. Ständarne.

k. Knapparne.

l. Stiftet.

m. Märket.

Huru Norrlands Bråforn bör skötas i Södre Orterne i Sverige,

Beskrifwit

af

LOTTA TRIWEN.

SEn allmänna Åkermans kunskapen, at man bör förskaffa sig utsåde ifrån Norr belågne orter, bragte mig, at om wintern år 1741 hämta två tunnor Bråforn ifrån Helsingeland til Upland. Des utsåde lät jag på följande sätt wärkställa. En del där af såddes ut på samma tid som det andra kornet, på fet och god åker, men kom sig intet til frodig wäxt, utan gaf allenast 5:te kornet. Otta dagar därefter såddes åter en del på roswelandet, som bestod af lös skogsjord, och blifwit Hösten förut plogwåndt: Detta wärte bättre och gaf 12:te kornet. Sidst såddes 7 kappar där af, på

på en fet Leråker, som warit sådd med nytt hwete, men af wårkölden utgången: Detta wårte ganska frodigt, och blef lika moget med rågen, samt gaf 5 tunnor stridt Korn.

Häraf sluter jag, at sådant Bråkorn, bör intet fås förr än jorden blir warm; at åkren bör vara Hösten förut särdeles wäl förd och lös, samt at wäl gödd skogsmylla bäst lönar mödan til detta utsäde, hålst åfwen Rågen och det wanliga Kornet ej särdeles lyckas i sådan Landmon.

Påminnelse. En af Kongl. Academiens Ledamöter har likaledes försökt sådant Norrlands Bråkorn i Upland, och funnit at sedan det lyckats et år, så är det mindre gifwande när det åter utsås, och gifwer då flöare fåd igen.

Et försökt sätt, at om wåren ut-
så Winterråg bland Kornet, då det
sås. Genom Bref til Kongl.
Academien infommit.

Ordbrukande med sående och skårande är wäl i långliga tider årligen idkadt, och skulle nu synas genomgått så många rön och försök, som funnat bidraga til des högsta fullkomlighet; hålst jäm- wäl några witttra Män, sig winlagt, denna oskattbara handtering, några reglor och handgrep, genom wäl försökta rön at meddela. Likwäl finnes därwid ännu mycken brist, lärer också blifwa, så länge Jorden af ofullkomlige brukas.

Jugalunda Elagas öfwer brist på förslag; utan öfwer brist i Sades-dråhan; Ty ehuru margfallige de förre äro; rönes likwist wid wårskållandet, at utgånnen ej altid swarar emot den kostsamma anläggningen: och at somlige förslag blomstras på papperet och swartna på åkren; men den redelige Mann, som påfunnit det sått, at om wåren så Råg och Korn tillsammans på en gång, i en och samma åker, synes hafwa funnit, en god genwäg til åkerbrukets gagn och nytta på somlige orter, i ty man för et arbete får twänne skordeander.

Detta förslag har jag i ungdomen, med omogen estertänka någorstådes låst; Men nu wid min lilla hus-håldning, uti 3:ne år med glädie och fördel, på sått som följer försökt.

Sådestiden för Kornet på den ort jag detta försök giordt, är uti 5:te à 4:de Weckan för Midsommar: fördenckul huru detta sått at så, wil taga lag hos dem, som sin Kornsåd så uti Martii Månad, kan jag intet weta, ty det har jag ej rönt: När nu besagde sådes tid är inne, redes åkren wäl til, at deri ej finnes någon torfwa eller långgröta och gödes på wanligit sått: den gödsel jag brukat, har warit fallen winteren förut. Sedan nu allt är wäl tillagat, sår man först Kornet med full hand, så tioft man efter wanligheten förr giordt, därpå sår man genast Rågen med half hand, jag menar i den jämförelse, at där man utsät en Tunna Korn, sår man en half Tunna Råg, hwilket intet blifwer för tunt. Då nu både Kornet och Rågen utsådde äro, myllar man altsammans tilhopa i Jorden: Dock at man ej för diupt mylllandet förrättar; utan at såden stannar mitt i lösmullen. Då detta är giordt, harfwas Åkren jämn första

sta andra eller tredie dagen efter sårningen, som åkren är rå til och wäderleken synes fordra.

Om Hösten når Kornet är mogit, afskåres det, och genast föres af åkren til andre beqvämliche platser, at torfas. Sedan får man med glädie ståda samma åker, som gifwit en gröda, genast utan på fostat arbete, stå grön med den andra, hwilken snart därpå får afbetas af slagtboskapen. Huru snart och länge detta bör tillåtas lärer husbondens tillsyn bäst wröfwa, besynnerligen lärer det wara bäst, at åkren är wäl frusen, då afbetningen sker: så at såden ej förtrampas; och at en sådan afbetning ej sker på Lerjord.

Widare är intet at i aft taga, för än hösten därpå, då man får, näst Guds hielp, och om någorstädes blir Råg, glädia sig hos skördesolcket, af ganska långa Rir fulla med frodige Korn, på en grof och strid Dalm, ja man får med förundran råfna 20 å 25, ja bland flere stånd af et Korn och på en Röt. När Rågsåden är inbårgad, afbetas åkren, af Får, som här af ganska wäl triswas, och sedan lägges åkren i höst: får til nästkommande Wår, då han åter handteras, som för målt år.

Efterfråges Jordmånen, så är den swart: mylla och sandjord, däri jag försökt detta sårnings-sättet. En min närskilt har frestat på Lerjorden: utgången wisas wil Gud i höst. Jag har och försökt med Hwete i stället för Råg, hwilket och gifwer god liknelse.

Detta påfund ehuru ringa det synes wid första ögnandet, så lärer det dock wara wårdt at försökas flestas

restådes ock i särskilte Jordmåner, som kan ske på en liten åker af någre Kanneland: går det ej an, är icke mycket förlorat, aflöper det med 20:de å 25 Kornet, ja om det ej gåswo mer än 12:te lårer det widare med nöje försökas.

Arbetet som med detta bespares, bör ock ock låcka til des flitiga brukande. Jag undwifver därmed alt åkerbruk om hösten wid Larsmåso, ock får använda al tiden til Hö, Såds ock Lösbärgning, samt andre sysslor, hwilka alltid tilräckelige äro.

Försarenheten lårer åswoen ganska ofta, då en kall, wåt ock swår Höst infaller, man kommer sent til at så, besynnerligen på denna Orten, hwaråst liten eller ringa tredings Jord brukas, utan man merendels måste så på Forstämnen, at rågbrudden med knappa nöd hinner skjuta sig utur Jorden ock icke får det ringaste utstola sig. När nu köld ock wåta en så swag rågbrudd ansätter, är des undergång handgripelig. Därtill med ökas olägenheten med ögonstänlig skada om Wåren; i ty det Strået som om Hösten kom up, går i lågg ock skyndar sin Wårt; men de andre, som om Wåren sig utstola, blifwa små, spinkige ock måst gröna, då de förstfödda äro mogna; Men däremot når ofwannämde sått brukas, begynner Någen genast twungen af Kornet, blåda sig kring Jorden ock wända hela den Sommar-wårten blott uti utstolning, och sedan om andra Wåren så alla utstolade Stråen tillsammans gå i lågg ock tillika winna sin mognad. Ändteligen får åkren genom alt detta tid, sig med Råg-rötterne så sammanbinda, at han, utan Sädens skada, uthårdar både köld ock wåta. Därtill med lämna de affskurne Korn-rötterne, som i början be-
stå

stå af qwicka och friska Grenar, sin saft och fetma åt Rågen, då de småningom förrutna.

Någre mine Grannar af Allmogen, som måst är trög at lämna Fars och Farfars handgrep, hafwa nu wägat sig efterfolja det råd, deras egna ögon, dem öfvertygat godt wara.

Rön uti samma ämne, om Rågens sående bland Kornet,

Af

CARL WILHELM CEDERHIELM.

Sårsmåssor-Råg är den som jag härtil brukat, emedan den Finska Riote-rågen, hwarfen är allmänt bekant, eller lätt at få; fast än jag tror den wara bättre.

Winter-Råg som i Skåne sås sent om Høsten, och lika som Hwete, gifwer någorlunda god wårt året efter, fast än den om høsten knapt wisat någon brudd; men gifwer aldrig, hwarfen så stark halm, så strida Korn, eller så mycket i skeppan, som Lårsmåssor-rågen. Om detta Rågslag kan nyttias til följande sårings-sätt, har jag ännu icke försökt.

Wår-Rågen är åter otjänlig til denna sådes arten, emedan den sås och mognas på en Sommar, brukas i Göteborgs Län at blandas med Hafra, då det kallas Kapsåd.

På somliga ställen afwen i Göteborgs Län, sår-
deles

deles i Nyplögda Land, har Någens utsäende bland Kornet jämnväl varit brukeligt.

I anledning däraf, begynte jag här i Stockholms Län at försöka det samma i min åker, som är berjord af bättre och samre art.

Våren 1735 begynte jag göra försök på åtskilligt sätt i wanlig Vårsåds-tid den 6 April.

- 1) I Ny-gödd Lereå^{er}, årljades eller myllades Kornet neder til 1 Tunna, hwaruppå sedan $\frac{1}{2}$ Tunna Någ såddes 3:ne dagar efter Korn-såden den 9 April, och åkren harfwades, samt fördes watn-fårar där uti.
- 2) Uti mager Lere-åker, hwaråst Årteland varit Som-maren tilförene, skedde sammaleds, men Någen nederharfwades på en och samma dag, som Kornet årljades.
- 3) Uti fet mojord blandades $\frac{1}{2}$ Tunna Någ med 1 Tunna Korn i boden, och såddes tioft på 1 Tunneland, samt neder årljades tillika, och efterbrukades på wanligt sätt.
- 4) Uti mager mojord, såddes först 1 Tunna Korn, straxt därpå $\frac{1}{2}$ Tunna Någ, sedan årljades, och efterbrukades, som med Vårsåd ske plågar.

Det året war miswårt på Korn öfweralt här i Landet, men hos mig rikeligare bårkning än annorstädes, och kunde jag på Kornet ej se någon åtskildnad emellan de blandade och oblandade åkrarne.

Snapt syntes någon enda Rågbrudd här och där sig upstieka til 2 å 3 Tums högd, innan Kornet begynte mogna, då åren syntes framskjuta brunlåtta bruddspiggar, hvilka sedan Kornet efter wanlighet war inbårgadt, begynte fylla hela årarna som hade de varit Höst sådde; oaktadt de en dag af fattigt Folef, och sedan en dag af Swinen blifwit uparade: undantagandes N:o 2, hwaräst brudden syntes tämmeligen tun och långsträntigare.

Wåren därpå 1739 stodo årarna N:o 1, 3, & 4. mycket frodigare, än de 14 dagar för Olofsmåsa sådde de Råg-årrar, men efter hand syntes en myckenhet af wåplinge-gräs sig yppa uti dem, så at jag af fruktan, at igenom detta försök fylla mina årrar med gräs-rötter, måste låta plöja N:o 3, 4 och hälften af N:o 2, lammades N:o 1 och hälften N:o 2 til försök.

På N:o 2 eller des qwarblefna hälft, blef rått litet tunn och af Gräs nedgrawad Råg, men på N:o 1. feck jag 10:de Kornet, som wil såja mycket här omkring.

1736 gjorde jag samma försök, på hela mitt Wår-sådesland, af förenämde slags Lerjord, dock på en och annan Åker mojord; hälften fet, hälften mager jord.

Den 27 April åriade jag neder Kornet, 3 å 4 dagar därefter sådde jag därpå hälften Råg emot Kornet, som neder harfwades och sedan efterbrukades.

Under Kornets-wårt wiste sig föga någon Rågbrudd, men sedan Kornet war inbårgadt, blef brudden rått hårlig, och nästan för frodig på de gödde årarna. Men en uppsagd ilken fogde, och lika sådan Ladugårds piga,

piga, dresivo under min frånvaro, all Boskapen tre dagar å rad i Bete på dessa Åkrar, med flit, då Åkren somlig städes war blöt.

Wid en liten Gård jag åger i Upsala Län ej långt ifrån Enköping, hwaråst åkren är högländ Lera af samma art, och mojord, gjorde jag samma år, nästan samma försök, på hela gårdet, hwilket året tilforene burit såd; dock med den åtskilnad, at 1) hwarje åkerstycke til hälften göddes med hornspån å 4. Tunnor på Tunnelandet, och den andra hälften icke. 2) Där blandades 1. Tunna Råg med 2. Tunnor Korn, innan det såddes, sedan årljades och efter wanligheten efterbrukades.

Råg-brudden wisade sig på samma sätt som ofwan förmålt är, men Kornvärtten war swag på Haimen, och gaf litet i Span.

1737. gjorde jag ej flere försök, förån jag skulle få se, hwad nytta eller skada, det jag redan giordt, förorsakat åt åkren.

Men om Wären stod brudden hårlig i Upsala Län, i Stockholms Län war han och rätt wacker, där den ej war förtrampad af boskapen, men på dessa förtrampade ställen war han icke heller så slätt, som man skäligen hade kunnat föreställa sig.

Årswärten war i Stockholms Län på de ofskadde åkrarne, så fetare som magare, bättre än annorstädes, hwaråst Rågen efter wanligt sätt war sådd. Men i Upsala Län war den slätt.

På bägge ställen war mycken Gwingel ibland Rågen,

gen, men i Stockholms Län, kunde man anse Swingeln såsom en plåging, på den utom des önniga och wälsignade strida Någens skörd och bärgning.

Så snart de affskurna åkrarne äro af Creaturen afbette, brukar jag om Hösten låta dem plöjas.

Entår jag då 1737 om Hösten låt plöja desse åkrar, war Jorden så hård och seg, at jag emot denna ortens wanliga plågsed, måste sätta 2. par Orar för hwarje plog; innan jag seck up min åker, och hinte ändock ej dermed om Hösten.

Wåren 1738 woro de oplögde åkrarne lifadane, men allesammans upfylte med hwitrot (binda) och andra för Sådes åkrar skadeliga gräs och rötter.

Sedan den tiden, alt hit intills, har jag, waftad all anwånd möda, dock icke förmådt bringa åkren i bruk, och fria honom ifrån ogräs.

Alt alt detta sluter jag

1) Alt denna Sådes blandning är skadelig på Lera och hård Mark, i anseende til åkrens obruk, men torde wara nyttig på lös Mark, Sand och swart Mylla.

2) Alt denna säningsarten, fordrar ej allenast det åkren hwarje tredie år hwilar, då den wäl måste brukas, redas, föras och harwas; utan och, at densamma hwart tredie år gödes, särdeles om åkren åger diup sand.

3) Alt

3) Alt allenast hälften i Tunnetal tages i Råg, emot Kornet, emedan Rågen åger längre tid, at rota och flasa sig.

4) Alt Kornet först neder årjes och Rågen sedan nederhafsas några dagar därefter, på det at Rågen, som af Kornet hindras i sin växt, ej må komma så diupt i jorden, at den aldeles qwåfves och multnar.

5) Alt sedan åkren efter sådden är wederbörligt sin brukad, man däruti förer watu-fårer, som om nästa Höst och Wår göra sin goda wårkan åt Rågen, och emedlertid ingen skada för Kornet.

Efter jag något nämt om gödning med hornspån, så måste jag och berätta, at jag hwarfen på den nästa sådeswårten, eller på de följande, eller på sielfwa åkren, rönt någon des wårkan, hwarfen til förbättring eller förwårning.

Et dylikt Försök med Korn-bländad Ri-torr Råg,

Anstält

af

MÅRTEN TRIEWALD,

Capit. Mechanicus.

Spå Elisabeths Bergs Gårde å Kongsholmen belågit, lät jag utså 2. Kappar stöpt Korn och en Kappa Årensburger Ri-torr Råg, wål tillsammans

Linne

, Carl von. 1742. "Anmärkningar öfwer Amaryllis den sköna af Carl Linnæus."
Kungl. Svenska vetenskapsakademiens handlingar 3, 83–112.

View This Item Online: <https://www.biodiversitylibrary.org/item/179746>

Permalink: <https://www.biodiversitylibrary.org/partpdf/263603>

Holding Institution

Natural History Museum Library, London

Sponsored by

Natural History Museum Library, London

Copyright & Reuse

Copyright Status: Public domain. The BHL considers that this work is no longer under copyright protection

This document was created from content at the **Biodiversity Heritage Library**, the world's largest open access digital library for biodiversity literature and archives. Visit BHL at <https://www.biodiversitylibrary.org>.